

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

ΚΟΝΙΔΑΡΗ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ. Σύντομος ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς
Ἀδριανουπόλεως μετ' ἐπισκοπικοῦ καταλόγου. Περὶ τὴν
«Θρησκευτικῆς καὶ Χριστιανικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας».
Ἀθῆναι 1936.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι εἰσέτι ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς ἀτελῶς γνωστὴ. Παρ' ὅλας τὰς γενομένας μέχρι τοῦδε ἐργασίας, ὑπάρχουσι περίοδοι αὐτῆς, κυρίως κατὰ τοὺς μέσους χρόνους, περὶ ὧν ἐλάχιστα γνωρίζομεν, εἰς τούτοις δὲ συνετέλεσεν ὄχι μόνον ἡ ἀνεπάρκεια τῶν πηγῶν ἀλλὰ πολλὰ καὶ ἡ ἀσάφεια αὐτῶν. Εἶναι ἐπομένως λίαν εὐπρόσδεκτος ἡ προσπαθεῖα ὡς μελετηθῆ κατὰ μέρος καὶ αὐτοτελῶς ἡ ἱστορία τῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐξεταζομένων μετὰ μεζονοῦ προσοχῆς τῶν γνωστῶν πηγῶν καὶ χρησιμοποιουμένων νέων τέως ἀγνωστων.

Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγα προγενέστερα ἐργασία ὅσον ἀφορᾷ τὰ θέματα ταῦτα, νῦν ὅμως συστηματικώτερον ἐπιδιώκεται ἡ τοιαύτη, κατὰ τὸ δυνατόν, μελέτη τῆς κατὰ χώρας καὶ πόλεις ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ὑπὸ τῆς ἀπὸ τινος ἀρξαμένης νὰ δημοσιεῦται «**Θρησκευτικῆς καὶ Χριστιανικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας**».

Εἰς τῶν κυριωτέρων συνεργατῶν τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας ταύτης διὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, εἶναι ὁ διδάκτωρ τῆς Θεολογίας κ. Γεράσιμος Ι. Κονιδάρης, ὅστις ἤρξατο δημοσιεύων ἐν αὐτῇ σειρᾷ μελετῶν περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῶν διαφόρων μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὁ κ. Κονιδάρης ἦτο ἀρμοδιώτατος, ὅπως πραγματευθῆ τοιαῦτα θέματα, καθ' ὅσον ἀσχοληθῆς εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐκκλησιαστικῶν «Τακτικῶν» καὶ δημοσιεύσας τὸ πρῶτον τεύχος τοῦ πρώτου τόμου ἀξιολογητάτης μονογραφίας περὶ αὐτῶν. (Αἱ μητροπόλεις καὶ ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ «τάξις» αὐτῶν. Τόμ. Α' τεύχος α', Ἀθῆ-

να 1934¹⁾ είχαν εξοικειωθῆ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

Μία τῶν πρώτων μελετῶν τοῦ κ. Κονιδάρη ἐν τῇ «**Ἐγκυκλοπαιδείᾳ**» εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Ἀδριανουπόλεως, περὶ τῆς ὁποίας δὲν εἶχε γραφῆ μέχρι τοῦδε αὐτοτελὴς μελέτη.

Ὁ εἰδικῶς ἐρευνήσας τὰ κατὰ τὴν χριστιανικὴν Ἀδριανούπολιν Γ. Λαμπουσιάδης, καίτοι κατ' ἐπιπέδον ἐξήγγειλε τὴν ἔκδοσιν τῆς ἱστορίας αὐτῆς, δὲν προσέφρασε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν πρόθεσίν του.

Ἡ μελέτη τοῦ κ. Κονιδάρη διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα α') Ἡ θρησκευτικὴ κατάσταση τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ τῆς Θράκης ἐν γένει κατὰ τοὺς πρώτους μ. Χ. αἰῶνας. β') Ἡ διὰδοσις καὶ ἐπικρατήσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Θράκῃ. γ') Ἡ Ἀδριανούπολις κατὰ τοὺς κυρίως βυζαντινοὺς χρόνους (ἡ'—ιδ' αἰῶνες) καὶ δ') Ἡ ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας.

Ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται περὶ τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεως τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐνορίας τὴν ἴσιν πρὸς τὴν Ἀνατολίην, περὶ τῆς καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κατὰ τὸν πρώτον ἡμῶν τοῦ α' αἰῶνος π. Χ., ὅποτε ἡ Θράκη κατέστη ρωμαϊκὴ ἐπαρχία καὶ περὶ τῆς ἀκμῆς τῆς Ἀδριανουπόλεως κυρίως ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ὅτε ἀνεκαίνισε τὴν πόλιν καὶ ἔδωκε εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα του.

Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, εἰς πᾶσαι σχεδὸν αἱ πόλεις τῆς Θράκης εἶχον ἐξελληνισθῆ, εἰς τὴν ὑπαιθρον διετηρεῖτο ὁ θρακικὸς χαρακτὴρ τῶν κατοίκων καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἀπέβαινε εὐκόλος ὁ ἐκχριστιανισμὸς αὐτῶν. Ἐν συνεχείᾳ ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται περὶ τῶν ἐν Θράκῃ λατρευομένων θεῶν περὶ τῆς ἐπικρατοῦσης μεγάλης θρησκοληψίας, τῶν ὀργανιστικῶν μελετῶν καὶ τῆς εἰσαγωγῆς ἐκ τῆς Ἀνατολῆς τῆς νέας λατρείας τοῦ Μίθρα, τοῦ Σαράπιδος καὶ τῆς Ἰσιδος.

Ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι ὁ κ. Κονιδάρης ἐκθέτει τὰ περὶ τῆς διαδόσεως καὶ ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Θράκῃ καὶ τῇ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Δουλιχτιανοῦ πρωτευούσῃ αὐτῆς Ἀδριανουπόλει. Παρατηρεῖ ὅτι ἡ διὰδοσις τῆς νέας θρησκείας ὑπῆρξε λιαν δυσχερὴς ἐν Θράκῃ, διότι ἡ χώρα δὲν ἦτο καθαρῶς ἑλληνικὴ καὶ ἡ θρησκευτικότης τῶν θρακῶν ἦτο ἀρκούντως ἰσχυρὰ καὶ συνδεδεμένη πρὸς τὰς ἀρχαίας θρησκείας καὶ τὴν δύναμιν τῆς παραδόσεως, ἡ δὲ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν ἦτο διαδεδομένη εἰς τὴν ὑπαιθρον.

Ὁ συγγραφεὺς ἐκφράζει ἀμφιβολίας διὰ τὴν παράδοσιν περὶ Ἡρωδῶνος καὶ Ἐποφιδίτου, ὅτι οὗτοι ἐκήρυξαν ἐν Ἀδριανουπόλει, παρα-

1) Ἐξεδόθη ὡς παράρτημα τοῦ ὑπὸ Ν. Βέη δημοσιευομένου «Byzantinisches Neugriechischen Jahrbücher».

δέχεται δ' ὅτι ἡ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Θράκῃ ἐγένετο διὰ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ δευτέρου αἰῶνος ἐπῆρξεν ἡ Ἐκκλησία τῶν Φιλίππων.

Κατὰ τὸν β' καὶ γ' αἰῶνα ἐπῆρξον πολλοὶ Ἐκκλησιαὶ ἐν Θράκῃ, ἀλλ' ὀλίγοι χριστιανοί. Πρῶτος γνασιὸς ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως εἶναι ὁ **Εὐτροπίος** ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, φίλος τοῦ Μ. Ἀθανασίου. Ὁ συγγραφεὺς ὡς ἄμεσον διάδοχον τοῦ Εὐτροπίου θεωρεῖ πιθανῶς τὸν **Λούκιον**, ὡσαύτως φίλον τοῦ Μ. Ἀθανασίου, ἀναφέρει δὲ τὰς ἔριδας μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν περὶ τὸν ἐπίσκοπον Εὐσέβιον αἰρετικῶν, αἵτινες οὐκ ὀλίγον ἐτάραξαν τὴν Ἐκκλησίαν.

Τὸν ἐπίσκοπον Ἀδριανουπόλεως Λούκιον διωχθέντα ὡς ὀπαδὸν τοῦ Ἀθανασίου ὑπὸ τῶν Εὐσεβιανῶν καὶ ἀποθανόντα σιδηροδέσμιον ἐν τῇ εἰρκῇ, διεδέχθη πιθανώτατα ὁ **Φίλιππος** κατὰ τοὺς χρόνους **Ιουλιανοῦ** τοῦ Παραβίτου ὅποτε, κατὰ τὸν τότε γενόμενον διωγμὸν, ἐπέστη οὗτο· μαρτυρικὸν θάνατον ἐν Ἀδριανουπόλει μετὰ τριῶν ἡμερῶν, Εὐσεβίου, Σεβήρου καὶ Ἐρμά.

Βραδύτερον ἀναφέρεται ὡς ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως ὁ ἀρειανὸς **Τηλέμαχος**, ὅστις ἐν ἔτει 375 κατεδικαστῆναι ὡς αιρετικὸς.

Δοκιμασίαν μεγάλην ἐπέστη ἡ Ἀδριανουπόλις καὶ ἐν γενεῇ ἡ Θράκη κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Γότθων, οἵτινες ἦσαν φανατικοὶ ἀρειανοὶ καὶ προσέβησαν εἰς ἀπηνῆ διωγμὸν τῶν ὀρθοδόξων μέχρι τοῦ ἔτους 378 ὅποτε ὁ αὐτοκράτωρ Οὐάλης ἀπέπληξαε τὴν χώραν ἀπὸ τὰς πιέσεις τῶν Γότθων.

Κατὰ τὸν δ' αἰῶνα ἀνεφάνη ἐν Θράκῃ ἡ αἵρεσις τῶν Κολλυριδιανῶν, οἵτινες κατόρθωσαν νὰ διαδώσουν τὰς δοξασίας αὐτῶν περὶ τῆς Παρθένου **Μαρίας** μέχρι τῆς Ἀραβίας.

Ἡ ἀνάδειξις τῆς Ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως ἐγένετο ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δ' αἰῶνος. Ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως κατέλαβε τὴν 27ην θέσιν ἐν τῇ τάξει **προκαθηδρίας**, ἤτοι μεταξὺ τῶν μητροπολιτῶν Ρόδου καὶ Φιλιππουπόλεως. Ἐν τῇ διοικήσει τῆς Θράκης ἀνεδείχθη τρίτος κατὰ τάξιν, μετὰ τοὺς μητροπολίτας Ἡρακλείας (3ον) καὶ Τραϊανουπόλεως (25ον).

Ἡ μητρόπολις Ἀδριανουπόλεως ἐπεβιβάσθη κατὰ δύο βαθμοὺς περὶ τὰ μέσα τοῦ ε' αἰῶνος, διότι τότε ἀνεδείχθησαν δύο νεαὶ μητροπόλεις, ἡ Νίκαια ὡς 8η καὶ ἡ Χαλκηδὼν ὡς 9η. Βραδύτερον, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, ἡ μητρόπολις Ἀδριανουπόλεως ἐπέστη νέον ὑποβιβασμὸν, διότι τότε ἀνεδείχθησαν δύο μητροπόλεις, ἡ Μωκησὸς ὡς 26η καὶ ἡ Φάσις ὡς 27η. Ἡ Ἀδριανουπόλις κατέλαβε τὴν 31ην θέσιν, τὴν ὁποίαν καὶ διετήρησε πιθανώτατα μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ἡ' αἰῶνος.

Ἐν τῷ τρίτῳ τμήματι τῆς μελέτης αὐτοῦ ὁ κ. Κονιδάκης πραγματεύεται περὶ τῶν τευχῶν τῆς Ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως κατὰ τοὺς κυρίας βυζαντινοὺς χρόνους (ἡ—ιδ' αἰῶνες). Ἡ περίοδος αὕτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας αὐτῆς βλήθησαν λίαν περιπετειώδης· διότι τότε ἐνεφανίσθησαν οἱ Βούλγαροι ὡς ἰσχυρὰ πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ δύναμις ἐν τῇ Βαλκανικῇ.

Μία τῶν μᾶλλον θλιβερῶν ἐποχῶν τῆς Ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως καὶ τῆς Θράκης ἐν γένει εἶναι ἡ κατὰ τὸ ἔτος 813 ἐπιδρομὴ τῶν Βουλγάρων ἐπὶ τὸν Κροῦμμον. Κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως ὑπ' αὐτῶν ἐπέστησαν φορικτὰ μαρτύρια οἱ κάτοικοι. Ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Μανουὴλ, ὁ Λέων Νιζαίας, οἱ ἐπίσκοποι Γεώργιος καὶ Πέτρος, ὁ στρατηγὸς Λέων καὶ ἑκατοντάδες κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐθανατώθησαν, τιμώμενοι ὡς μάρτυρες ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆν 22 Φεβρουαρίου. Τότε ἡ Ἀδριανούπολις ἐπέστη νέον ὑποβιβασμὸν καταλαβοῦσα τὴν 5ην καὶ βραδύτερον τὴν 36ην θέσιν.

Εἰς τὰς ἀναγραφὰς Λέοντος 5' τοῦ Σοφοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφύρου ἐπισημαίνεται, ἡ μητρόπολις Ἀδριανουπόλεως γέρεται 40η κατὰ τάξιν, ἢ ἐστραφείη μετὰ τοῦ 17' αἰῶνος.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Παλαιολόγων, ὅτε τὰ ὄρια τοῦ Κράτους εἶχον τὰ μέγιστα περιορισθῆ τῶν πλείστων πόλεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καταληφθεισῶν ὑπὸ τῶν Σελτζουκιδῶν Τούρκων, ἡ προσοχὴ τῶν αὐτοκρατόρων ἐστράφη εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ τμήματα τοῦ Κράτους ἡ δὲ Ἀδριανούπολις, ἣτις εἶχε ἐχρησθῆ ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, κατέλαβε τὴν προσήκουσαν θέσιν καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱεραρχίᾳ. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος ὁ Πρεσβύτερος (1282—1328) προέβη εἰς ἀναθεώρησιν τῆς τάξεως προκαθεδρίας. Οὕτως ἡ Ἀδριανούπολις ἣτις ἦτο μετὰ τῆς ἐποχῆς ταύτης Θρόνος 40ος προήχθη εἰς 12ον καταλαβοῦσα τὴν θέσιν τῆς Ἀμασειας, ἣτις ὑπεβιβάσθη εἰς 15ην τάξιν, διότι καταληφθεῖσα ἤδη ἀπὸ τοῦ 1174 ἐπὶ τῶν Σελτζουκιδῶν, ἐστρεφεῖτο ἐπὶ ἕνα αἰῶνα καὶ πλέον μητροπολίτου.

Ἐν τῷ τετάρτῳ τμήματι τῆς μελέτης αὐτοῦ ὁ κ. Κονιδάκης πραγματεύεται περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας. Ἡ Ἀδριανούπολις κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν ἔτει 1361 καὶ κατέστη πρωτεύουσα τοῦ Ὀσμανικοῦ Κράτους μετὰ τοῦ 1453.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας μετὰ τοῦ 19ου αἰῶνος, παρ' ὅλας τὰς παροδικὰς καταδρομὰς, ἡ Ἐκκλησία Ἀδριανουπόλεως εὐρίσκει τὸ ἐν σχετικῇ ἀκμῇ, ἀναδείξασα πολλοὺς διαπρεπεῖς κληρικούς, ἔχουσα

νιούς αξιολόγους, σχολιάς και άλλα εὐαγγῆ ἰδρυμάτα, τὸ δὲ ἡμῖν περίπου τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς ἦτο χριστιανικόν.

Κατὰ τὸν 1στ' αἰῶνα ἀνεφάνησαν ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ ἔριδες θεολογικαὶ περὶ παραδείσων καὶ ψυχῆς, ὡς προερχόμεναι ὅμως ἐκ κύκλων ἀμορφώτων οὐδεμίαν ἔσχον γενικωτέραν ἐπίδρασιν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ 19' αἰῶνος ἐνεφανίσθη ἡ αἴρεσις τοῦ ἐξ Ἁγίου Ὄρους ἀναχωρητοῦ Παντελεήμονος ὅστις ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ὁπαδοὺς αὐτοῦ συζήτην μετάληψιν τῶν μυστηρίων ἀνευ λειτουργίας, κατὰ παρεξήγησιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν καὶ εἰσήγαγε καὶ ἄλλα καινοτομίας ἀντιειμένας πρὸς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν. Κατὰ τῶν ὁπαδῶν τοῦ ἀναχωρητοῦ Παντελεήμονος τῶν ὀνομασθέντων **Θεοσοφιστῶν** ἢ **Κολυβάδων** συνεκροτήθη σύνοδος ἐπὶ μητροπολίτου Γαβριήλ, ἐν ἔτει 1807 ἣτις κατεδίκασεν αὐτοὺς ὡς αίρετικούς. Οὕτω κατεπνίγη ἡ τοιαύτη ψευδοδιδασκαλία χωρὶς νὰ ἔξη σημαντικὰς συνεπείας. Ἀλλὰ καὶ βραδύτερον περὶ τὰ μέσα τοῦ 19' αἰῶνος ἐνεφανίσθη ψευδομοναχὸς τις Κακοπαντελής ὅστις περιερχόμενος τὴν ὑπαιθρον ἐξήγειρε τοὺς πιστοὺς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπαναλαμβάνων τὰ ὅσα ἐδίδασκε ὁ ἀναχωρητὴς Παντελεήμων, ἀλλὰ καὶ οὕτως κατεδιώχθη καὶ ἀπηλάθη δι' ἀφορισμοῦ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, τὸ ὅποιον ἐξέδωκε κατὰ τὸ 1844 ἐγκύκλιον ἐναντίον αὐτοῦ καὶ τῶν ὁπαδῶν του, ματαιοθεΐσης οὕτω τῆς ἐξαπλώσεως τῶν παραδοξολογιῶν τοῦ ἀμαθοῦς καλογήρου μεταξὺ τοῦ ἀμορφώτου λαοῦ.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ 19' αἰῶνος ἡ Ἀδριανούπολις προήχθη εἰς 1α' ἡν τάξιν, τοῦτο δ' ὀφείλεται εἰς τὸν ὑπαρῆσιν τῆς Φιλαδελφείας τῆς ὁποίας ἡ ἔδρα εἶχεν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 18' αἰῶνος μεταφερθῆ εἰς Ἐνετίαν. Τὴν θέσιν ταύτην διετήρησεν ἡ Ἀδριανούπολις μέχρι τοῦ 19' αἰῶνος.

Κατὰ τὸ ἔτος 1821 ἡ Ἐκκλησία Ἀδριανουπόλεως ὑπέστη φοβερὸν διωγμὸν, τότε δ' ἐθανατώθησαν ὁ πρῶτος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριλλος ὁ 7' καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἀπηγχονίσθη μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Λαρόθεος ὁ Πρῶτος. Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία Ἀδριανουπόλεως ἠδυνήθη ν' ἀναλάβῃ βαθμιαίως ἐκ τῶν δεινῶν αὐτῆς καὶ ἔφθασεν πάλιν εἰς νέαν ἀκμὴν καθ' ὅλον τὸν 19' αἰῶνα.

Κατὰ τὸ ἔτος 1920 ἡ Ἀδριανούπολις κατελήφθη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπέβη πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου αὐτῆς Νομοῦ, μετὰ τὴν μικρασιατικὴν ὁμως καταστροφὴν τοῦ ἔτους 1922, ἡ Ἑλλὰς ἐξηναγκάσθη νὰ ἐκκενώσῃ τὴν Ἀδριανούπολιν, ὃ δὲ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς αὐτῆς, ἀνερχόμενος εἰς 30 χιλιάδας, κατέφυγε, μετὰ τοῦ μητροπολίτου Πολυκάρπου, εἰς τὴν Λυκτικὴν Θράκην. (Ἑλληνικὴν). Ἡ μητρόπολις

Ἄδριανουπόλεως ἔπαισεν ὑφισταμένη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923 τὸ δὲ ὑπολειφθὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα τμήμα τῆς Δυτικῆς Θοράκης ἀπετέλεσε τὴν μητρόπολιν τῆς Νέας Ὁρσειάδος.

Ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ κ. Κονιδάρη μεγάλην ἐπιστημονικὴν ἀξίαν ἔχει ὁ ἀκριβὴς καθορισμὸς τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἄδριανουπόλεως. Ἐν τῷ Τακτικῷ τοῦ Ἐπιφανείου, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ζ' αἰῶνος μνημονεύονται πέντε ἐπισκοπαὶ ὑπαγόμεναι εἰς τὴν μητρόπολιν Ἄδριανουπόλεως; ἦτοι εἰς τὴν ἑπαρχίαν Αἰμιόντου, α') Μεσημβρίας, β') Σωζοπόλεως, γ') Πλωτινιόπολεως (καὶ ὄχι Πλουτινιόπολεως), δ') Ἀναστασιουπόλεως καὶ ε') Τζωφίδων. Βραδύτερον ἢ μητρόπολις Ἄδριανουπόλεως παρουσιάζεται ἔχουσα ἑπτὰ ἐπισκοπὰς, ἦτοι τρεῖς ἐκ τῶν παλαιῶν, πλὴν τῆς Μεσημβρίας, γενομένης αὐτοκεφάλου ἀρχιεπισκοπῆς μετὰ τὸ 610 καὶ τῆς Ἀναστασιουπόλεως, ἦτις πιθανῶς ἔπαισεν ὑφισταμένη ἕνεκα τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν. Εἰς τὰς τρεῖς διατηρηθείσας προστίθενται νέαι αἱ ἐξ ἡς δ') Δεβελτοῦ, ε') Νικαίας, ς') Προβάτου καὶ ζ') Βουλγαροφύγου. Ἐξ αὐτῶν ἡ ἐπισκοπὴ Δεβελτοῦ ἐξηκολούθησεν ὑφισταμένη μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ιγ' αἰῶνος, ἡ ἐπισκοπὴ Νικαίας ἢ Νίκης, προαχθεῖσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ι' αἰῶνος εἰς αὐτοκέφαλον ἀρχιεπισκοπὴν, διτηρηθῆη μέχρι τῆς κατακτήσεως τῆς Θοράκης ἐπὶ τῶν Τούρκων, ἡ ἐπισκοπὴ Προβάτου ἀνευρίσκειται μέχρι τέλους τοῦ ιγ' αἰῶνος καὶ ἡ ἐπισκοπὴ Βουλγαροφύγου διτηρηθῆη ὡσαύτως μέχρι τῶν τέλους τοῦ ιγ' αἰῶνος.

Κατὰ τοὺς χρόνους Ἀέθως στ' τοῦ Σοφοῦ καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἐπλήθυν νέαι σημαντικὰ μεταβολαί. Ἀντὶ τῆς ἐπισκοπῆς Πλωτινιόλεως, ἐξαφανισθείσης, ἀναγράφεται ἡ Ἀγαθουπόλεως, ἦτις διτηρηθῆη μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων, ἡ δὲ ἐπισκοπὴ Τζωφίδων φαίνεται ἀπολέσασα τὴν σημασίαν αὐτῆς, διότι κατῆλθε εἰς τὴν τελευταίαν (11ην) θέσιν. Ἀντὶ τῆς προαχθείσης εἰς αὐτοκέφαλον ἀρχιεπισκοπὴν Νικαίας ἢ Νίκης, ἐμφανίζονται νέαι ἐπισκοπαί, αἱ Τραπεζιζύης ἢ Τραπεζιζύης, Καράβου, Βουκέλλου, Σκοπέλου καὶ Βρύσεως, διατηρηθεῖσαι μέχρι τέλους τοῦ ιγ' ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ ιδ' αἰῶνος. Κατὰ τὸν ιε' αἰῶνα ἡ Ἀδριανούπολις εἶχε μόνον μίαν ἐπισκοπὴν τὴν Ἀγαθουπόλεως κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους εἶχε πάλιν μίαν ἐπισκοπὴν, τὴν Εὐδοσιουπόλεως.

Ἐν τέλει τῆς μελέτῃ αὐτοῦ ὁ κ. Κονιδάρης παρέχει κατάλογον τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν Ἀδριανουπόλεως ἀπὸ Εὐδοσιίου (328—332) μέχρι Πολυκάρπου τοῦ Β' (1900—1922). Ὁ κατάλογος οὗτος, ὡς συμβαίνει εἰς πάντα σχεδὸν τοὺς ἐπισκοπικοὺς καταλόγους τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα χάσματα, μόνον δ' ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος ἔχουσαν πλῆρη σχεδόν

σειράν τῶν μητροπολιτῶν Ἀδριανουπόλεως. Κατὰ τοὺς προγενεστέρους αἰῶνας εἶναι μεγάλα τὰ κενὰ τοῦ καταλόγου τῶν ἱεραρχῶν αὐτῆς. Κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα εἶναι γνωστὸς εἷς μόνον, κατὰ τὸν ἕκτον δύο, κατὰ τὸν ἕβδομον εἷς ὧς καὶ κατὰ τὸν ὄγδοον, κατὰ τὸν ἔννατον τρεῖς, κατὰ τὸν δέκατον εἷς. Ὡσαύτως κατὰ τοὺς ἐπομένους αἰῶνας μέγροι τοῦ δέκατου ἕκτου, ἐλάχιστοι εἶναι οἱ γνωστοὶ μητροπολιταὶ Ἀδριανουπόλεως.

Τοιαύτη ἐν περιλήψει ἡ μελέτη τοῦ κ. Κονιδάρη. Παρὰ τὸ σύντομον αὐτῆς παρουσιάζει τὸν συγγραφεὰ ἔχοντα εἰδικότητα εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, γνῶσιν ἀκριβῆ τῶν πηγῶν, μεθοδικότητα καὶ ἀσφαλῆ κρίσιν, γνωρίσματα ἅτινα ἐμφανίζονται καὶ εἰς τὰς ἄλλας σχετικὰς αὐτοῦ ἐργασίας.

ΚΩΝΣΤ. Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΛΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ